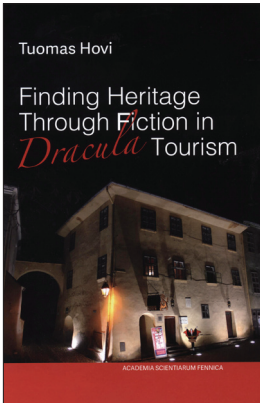

Turismi ja kultuuripärandi vastastikmõjudest Draculaga seotud pärimuse näitel

Tuomas Hovi. *Finding Heritage Through Fiction in Dracula Tourism*. FF Communications 311. Helsinki: Suomalainen Tiedeakatemia 2016. 253 lehekülge.

Raamatu huvikeskmes on turismi ja kultuuripärandi vastastikmõjud. Autor tunneb huvi, mil määral saab rääkida eelkõige just turistidele orienteeritud pärimuse eksponeerimise puhul positiivsetest või negatiivsetest mõjudest. Kuivõrd tingib turism autentse traditsiooni kadumise ning pelgalt turisti põnevusjanu rahuldamiseks mõeldud pealiskaudse, stereotüpiseeritud, kurioossetele seikadele keskenduva pärimuseesituse? Või tuleks turistliku pärimuskogemuse pakumise juures rohkem väärtustada hoopis selle rolli kohaliku kultuuriajaloo ja folkloori iseloomulike joonte säilitamisel ja eksponeerimisel? Autori analüüsi ja järelduste aluseks on

2010. ja 2011. aasta jooksul Rumeenias tehtud välitööd (näiteks lood ja pärimusmotiivid, mida güidid räägivad turismigruppidele) ning kohalike turismifirmade temaatilised veebilehed.

Usun, et nii mõnelgi lugejal võib seda võrdlemisi mahukat uurimust kätte võttes läbi pea lipsata küsimus: mida on Dracula kohta üldse nii pikalt kirjutada, on ju igaüks temast midagi juba kuulnud. Ent pisut järele mõeldes on isegi paljud kultuuriuurijad sunnitud tõdema, et nende teadmised pole õigupoolest kuigi põhjalikud: ollakse küll kuulnud verejanulisest krahv Draculast ja sellest, et Dracula nimelist tegelaskuju võib kohata romaanides ja filmides, kuid mil määral on tegemist ajaloolise või väljamõeldud isikuga, millised Draculaga seotud motiivid on olnud rahvapärimuses tuntud laiemalt ja mis on saanud temaga seotud pärimusest selle tekkepiirkonnas tänapäeval – nendest teemadest võib olla kõige parem ülevaade just sellel turistil, kes on ise külastanud Draculaga seotud paiku. Nagu uurimusest selgub, ei saa tingimata rääkida turistile pakutava teabe pealiskaudsusest – mõned turismifirmade pakutavad Dracula teemapaketid kestavad terve nädala ning tutvustavad lisaks vampiiripärimusele ka ümbruskonna kultuuriajalugu laiemalt.

Sellegipoolest pühendab raamat hulgaliselt lehekülgi ka turistidele pakutava Dracula-pärimuse autentsuse küsimusele, tuues sisse nii traditsiooni konstrueerituse, intertekstuaalsuse kui ka hübriidiseerumise aspekti. Kokkuvõtteks järeldab autor, et Draculaga seotud turismi tuleks vaadelda eelkõige kui moodust tutvustada Rumeenia kohalikku pärimust Lääne popkirjanduse kaasabil. Seega on tegemist konstrueeritud traditsiooniga, mille baasiks ei ole kohalik folkloor, olgugi et see kasutab ka kohalikku folkloori (näiteks rahvajutte, rahvatantse). Märkimist väärib autori tähelepanek, et isegi sõna 'vampiir' on õigupoolest vanemas Serbia folklooris tundmatu ja seega mujalt imporditud, olgugi et kohalikud usundilised vasted vampiirrolenditele olid juba varem olemas.

Samas peab autor oluliseks rõhutada, et kuigi tegemist on konstrueeritud traditsiooniga, ei tohiks me sellesse suhtuda halvustavalt kui millessegi ebaautentsesse või

väärtusetusse. Sellised traditsioonid on kultuurilised fenomenid, millel võivad avalduda oma spontaansed arengud ning neil võib olla oluline roll näiteks rahvusliku või kultuurilise identiteedi kujundamisel. Seega võivad autori sõnul ka näiteks angloameerika kultuuriruumist imporditud halloweeniga seoses korraldatavad Dracula turismipaketid pakkuda külastajatele unikaalset kogemust ning nendel osalemise käigus läbielatu võib inspireerida inimesi jutustama ehedaid memoraate, mis integreeritakse hiljem perepärimusse. Samuti leiab autor, et kuigi paljud kohalikud peavad müügilolevaid Draculaga seotud suveniire mitteautentseks, kujutavad need endast turistile sellegipoolest autentset meenutust külastatud kohast.

Autori kokkuvõttev seisukoht on, et Rumeenia reisibürood kasutavad Dracula teemat küll turistide huvi äratamiseks, kuid nende eesmärk on esitada turistile selle kaasabil eelkõige kohaliku kultuuri ja ajaloo unikaalseid aspekte ning osutada pigem just antud piirkonna ja selle pärimuse erilisusele.

Reet Hiimäe

Valgevene folkloori kogumik

Беларускі фалькlor: Матэрыялы і даследаванні. Зб. навук. Прац. Галоўны рэдактар Т. В. Валодзіна. Вып. 1–4. Мінск: Беларуская навука. 2014–2017.

Belaruski fal'klor: Materyialy i dasledavanni. Zb. navuk. Prats. Galoŭny redaktar T. V. Valodzina. Vyp. 1–4. Minsk: Belaruskaja navuka. 2014–2017.

2014. aastast ilmub Valgevenes folkloristide initsiatiivil iga-aastane akadeemiline väljaanne “Valgevene folklor: materjalid ja uurimused”. Kogumiku algatas selle vastutav toimetaja Taččiana Valodzina (Tatjana Volodina) ning seda koostatakse Valgevene Teaduste Akadeemia Valgevene Kultuuri, Keele ja Kirjanduse Instituudi rahvaluule ja slaavi rahvakultuuri osakonnas.

Seni avaldatud neli köidet kajastavad Valgevene folkloristide saavutusi ja tegemisi ning tänase uurimistöö aktuaalseid teemasid. Kogumiku üks siht oli leida uusi lähenemisviise valgevene folkloori varamule. Autorite seas on teaduste akadeemia rahvakultuuri uurijate kõrval erinevate Valgevene kõrgkoolide ja naaberriikide teadlased.

Väljaanne sisaldab järgmisi osi: “Uurimused”, “Valgevene rahvaluule etnolingvistiline atlas”, “Valgevene folkloor välismaa väljaannetes”, “Rahvaluulekogudest”, “Jäädvustusi ekspeditsioonidelt”, “Valgevenelaste folkloor välismaal”, “Retsensioonid”, “Meie juubilarid”.

Teisest neljanda väljaandeni on uurimuste rubriik olnud temaatiline. Teise köite käsitlused on pühendatud valgevene algupärase kombestikuga kalendrituuaalile – nelipühade aegsele põõsaks maskeerimise tavale. Kolmandas väljaandes vaadeldakse valgevenelaste loitsutraditsiooni. Just viimastel aastakümnetel on märgatav huvi suurenemine selle pärimusliigi vastu, ka selles trükises toovad valgevene, vene ja poola õpetlased esile uusi, seni käsitlustest kõrvale jäänud loitsude külgi ja nendega seotud fakte.

Neljas köide esitleb etnoloogide rahvaluulel rajanevaid töid. Teoreetilises osas tutvustatakse seni Valgevenemaal täiesti uut lähenemisviisi – valgevene rahvaluule etnolingvistilist atlast. Lugeja saab tutvuda muistenditega “maa seest väljakasvanud” hiiust, kurja silma nimetustega, karjalaskepäeva kommetega ja näki esinemiskujudega. Artiklitele on lisatud vastavad levikukaardid.

Lugejale olulist informatsiooni pakub rubriik “Valgevenelaste rahvaluule välismaa väljaannetes”, mis sisaldab tõlkeid raskesti kättesaadavatest publikatsioonidest. Näiteks avaldati Bulgaaria teadlase Florentina Badalanova-Helleri *New Zealand Slavonic Journalis* (2003) ilmunud valgevene folkloori käsitlus.

Alajaotuses “Rahvaluulekogudest” avaldatakse unikaalseid jäädvustusi Valgevene Kultuuri, Keele ja Kirjanduse Instituudi rahvaluule ja slaavi rahvaste kultuuriloo arhiivist. Avaldamisele on tulnud näiteks A. Smolichi, J. Drozdovichi, A. Antsukevichi ja teiste ülestähendused.

Igas numbris esitletakse ka ekspeditsioonide materjale. Avaldamisele on tulnud kogenud kogujate (G. Lopatin, T. Kuharonok, T. Tjapkova jt), aga ka algajate jäädvustused. Kontseptuaalselt on tähtsal kohal valgevene diasporaalt jäädvustatud teave: Bialystok (G. Haritonjuk-Mihei), Pihkvamaa (T. Tjapkova), Brjanskimaa (P. Tsalka), Latgale (S. Sahharova); samuti J. Vnukovichi jätkuekspeditsioonid Leedu Vileni rajooni külades, mille elanikkonna valdav osa on valgevenelased.

Kogumik avaldab ka probleemipüstitustega retsensioone ja olulisemate teadussündmuste ülevaateid. Meeles peetakse juubilare: austust avaldatakse nii silmapaistvatele valgevene rahvakultuuri varasematele (Paul Špilevsky, Maksim Goretski, Mihhail Grinblat) kui ka tänastele (Lii Solovei, Arsen Lisa) uurijatele.

Folkloorikogumik on saanud kolleegidelt positiivset tagasisidet. Toimetusel on plaanis laiendada autorite ringi, avaldada arhiivide raskesti kättesaadavaid materjale, arutleda folkloristika päevateemadel.

Taácciana Valodzina
Tõlkinud Mare Kõiva

BOOK REVIEWS

Mutual interaction of tourism and cultural heritage on the example of Dracula lore

Tuomas Hovi. *Finding Heritage Through Fiction in Dracula Tourism*. FF Communications 311. Helsinki: Suomalainen Tiedeakademia, 2016. 253 pp.

Book review by Reet Hiimäe in English is available in *Folklore: Electronic Journal of Folklore*, Vol. 69.

Collection of Belorussian folklore

Belaruski fal'klor: Materyialy i dasledavanni. Zb. navuk. Prats. Galožny redaktar T.V. Valodzina. Vyp. 1–4. Minsk: Belarускаia navuka. 2014–2017.

The annual collection “Belorussian Folklore: Materials and Research” is introduced by the senior editor Taćciana Valodzina.